4269

Hoge commissaris te Djakarta (Van Bylandt) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 6 sept. 1955

Immediate.

Op zaterdag 3 dezer bracht ik mijn eerste beleefdheidsbezoek bij den premier en reeds gisteren had ik weder een ditmaal langer gesprek met Anak Agung.

Aangezien in beide gesprekken gedeeltelijk dezelfde onderwerpen werden aangeroerd, bv. de nieuwe koers, arrestanten en Nieuw-Guinea, moge ik mij er toe bepalen over het bezoek bij den premier slechts een korten indruk te geven en meer uitvoerig in te gaan op het gesprek met den minister van BZ.

De premier maakt een serieuze en oprechte indruk maar uit zich niet bijzonder gemakkelijk. Hij houdt blijkbaar nauw contact met zijn minister van BZ. Bij hem schijnt zeker aanwezig een ernstige wil om met ons tot goede verhoudingen te komen, waarbij uiteraard een rol speelt dat een geslaagde eerste toenadering met ons een succes voor zijn kabinet betekent en nuttig kan zijn bij de verkiezingen.

Het gesprek met Anak Agung.

De minister begon met de vraag te stellen welke de reactie was van de Nederlandse regering op het recente interview door de premier gegeven aan de *New-York Times*. Toen ik zeide dat dit mij onbekend was, verklaarde hij dat de premier daarin te kennen had gegeven de wens van Indonesië naar betere betrekkingen met het Westen en met name ook met Nederland (al hield men als basis de zg. onafhankelijkheidspolitiek).

De premier en hij waren de auteurs van de nieuwe koers maar voordat men met ons verder kon gaan moest men weten of de Nederlandse regering vertrouwen in hen had en ook die kant op wilde. Mijnerzijds zeide ik dat in Nederland het kabinet gunstig was ontvangen, dat ik zeker was van de wens van de Nederlandse regering naar goede betrekkingen, maar dat ik terzake geen boodschap meebracht. Men wacht bij ons ongetwijfeld het aangekondigde bezoek van Abu Hanifah af. Wat dit laatste betreft zeide de minister nadrukkelijk dat hij weliswaar hem opdracht had gegeven om zo mogelijk minister Luns te ontmoeten maar dat dat incidenteel was en dat hij in het algemeen via mij als officieel vertegenwoordiger wilde praten.

Wat nu verbetering van betrekkingen aanging bracht ik naar voren dat de verhoudingen vooral slecht gemaakt waren door de vorige Indonesische regering en dat dus ook de verbetering grotendeels van Indonesië moest uitgaan. De Nederlandse regering wachtte ongetwijfeld op daden hunnerzijds.

De minister zeide dat hij aangenaam getroffen was geweest door het interview van Hagenaar en vroeg of de Nederlandse regering niet bereid zou zijn het gehele complex der verhoudingen met een nieuwe benadering tegemoet te treden.

Ik zeide zulks mogelijk te achten als het nieuwe kabinet niet Nieuw-Guinea in het centrum van zijn politiek plaatste.

De minister zou gaarne op korte termijn tot een algemene bespreking komen en dan ook over de Finec de dialoog hervatten. Men wilde zoveel mogelijk naar normale internationale verhoudingen en afkomen van hetgeen aan de RTC vastzat.

Reactie mijnerzijds: in Nederland zal het misschien niet zo gunstig worden opgenomen dat Indonesië direct wil gaan tornen aan dat deel van de Finec dat bij de Uniebesprekingen werd gehandhaafd. Is dat deel met zijn escape clausulus nu zo nadelig voor Indonesië? Een goede aanloop was wellicht dat men eens zou kunnen beginnen met een handelsverdrag en een consulair verdrag te

Kenmerk: Van Bylandt 546.
©BuZa, archief BZ, ingekomen codetel. Djakarta 1955
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/19744

sluiten en bij die gelegenheid proberen andere formuleringen te vinden voor dat gedeelte van de Finec dat geen permanent karakter draagt.

Ik zeide voorts dat bij een bespreking als door hem bedoeld ook zeker van Nederlandse zijde het een en ander naar voren zou worden gebracht. Wat was de politiek van de Indonesische regering over het toelaten van buitenlandse activiteit in Indonesië, zowel op economisch gebied gebied als daarbuiten (doktoren bv.)? Was men bereid ook wat de immigratie betreft een beleid te volgen waardoor de buitenlanders hier behoorlijk konden werken?

Even later noemde de minister weder Nieuw-Guinea als een 'kardinaal' punt. Toen ik hem erop opmerkzaam maakte dat zodoende Nieuw-Guinea toch weer in het centrum kwam te staan, herinnerde hij mij eraan dat Irian toch een der programmapunten van het kabinet was. Overigens zij men niet te pessimistisch: inzake de Sudan waarover enige jaren geleden een volkomen deadlock tussen Egypte en Great Britain bestond, was men mettertijd ook verder gekomen.

Anak Agung legde de nadruk op het psychologisch ogenblik om in deze zes maanden de sfeer te verbeteren. Na gunstige verkiezingen kon men dan verder bouwen. Greep men nu het moment niet aan dan raakte men waarschijnlijk nog verder van huis.

Arrestanten.

De minister deed tentatieve suggesties om tegemoet te komen aan Nederlandse wensen inzake de verdediging. Hierover kan ik eerst met vrucht iets later rapporteren.

Nieuws over oplossing van het Ambonezenprobleem stelde de minister gelijk ik elders vermeldde ook in het vooruitzicht.

Ik meen dat de Indonesiërs in hun achterhoofd hebben dat zelfs de behandeling van hun Irianclaim in de VN voorlopig zou kunnen worden afgevoerd als er besprekingen aan de gang zijn. Ook dit zou materie van discussie kunnen worden.

Het is dus blijkbaar de bedoeling van de minister om op korte termijn het geheel der betrekkingen met Nederland te gaan bespreken. Ik neem aan dat U.E. allereerst de gedachtenwisseling met Abu Hanifah zal willen afwachten en mij daarna van precieze instructies zal voorzien omtrent hetgeen ik den minister kan zeggen over de reactie van de Nederlandse regering op de Indonesische ouverture.

Intussen moge ik suggereren dat, mocht het interview van Harahap met de *New York Times* daarvoor een geschikt aanknopingspunt geven, een publieke reactie van Nederlandse zijde wellicht nuttig zou kunnen zijn om zodoende onzerzijds tegenover dit kabinet van onze goodwill blijk te geven. Zulks zou naar mijn mening het gemakkelijker maken voor de Indonesische regering om ook metterdaad te gaan tonen dat zij Nederland tegemoet wil komen.

Essentiële voorwaarde voor een verbetering van betrekkingen lijkt mij dat men een gesprek begint. Dit feit op zichzelf geeft al een mate van voldoening. Voordeel is dat door zodanig gesprek, dat ongetwijfeld van zeer lange duur zal zijn, de sfeer in Nederland ook de tijd krijgt te verbeteren.

Het lijkt mij trouwens niet wel mogelijk, indien het Nederland waarlijk ernst is met verbetering van betrekkingen na te streven, dat wij zouden kunnen weigeren het gehele complex der verhoudingen aan een gemeenschappelijke beschouwing te onderwerpen.

Dat neemt niet weg dat men te voren aan de wederpartij duidelijk kan maken dat er in feite over overdracht van souvereiniteit van Nieuw-Guinea in het geheel niet te praten valt.